

SPORT LÄBI UURIJA PRISMA

REMO PERLI

06.05.2022

Hoides ausat sporti!

- Esimene dokumenteeritud matside kokkuleppimine - poksija Eupolos Thessalyst andis 338 e.m.a. Kreeka olümpiamängudel altkäemaksu kolmele oma vastasele, et nood võitleksid poole jõuga ja laseksid Eupolosel võita.
- Vana-Kreeka sportlased jõid jõudluse suurendamiseks erinevaid brändi- ja veinisegusid ning sõid hallutsinogeenseid seeni.

Hoides ausat sporti!

Rooma Colosseumi gladiaatorid kasutasid väsimusest ülesaamiseks ja vigastuste leevendamiseks stimulannte ning keskajal kasutasid rüütlid erinevaid erguteid lahingus vastupidavuse parandamiseks.

Hoides ausat sporti!

- Enamik inimesi valetab tõenäoliselt mitu korda päevas.
- Me kõik valetame keskmiselt kolm korda päevas ja umbes kolmandikele inimestest, kellega suhtleme.
- Kuigi see tundub palju, on enamik valedest siiski heausksed, näiteks ütlemata jätmised, et kellegi tundeid säästa, või väljamõeldised, et kellelegi heameelt teha.

Hoides ausat sporti!

- Naised esimest korda olümpial 1900a Pariisis
- Viimaste piirkondadena maailmas kaotati pärisorjus Afganistanis 1923, Tiibetis 1959
- Maailma Antidopingu Agentuuri (WADA) asutamine 1999a

Hoides ausat sporti!

Spordituru eeldatav väärtus aastal 2022 **614 miljardit USD**.

Illegaalse spordipanustamise turu maht on ainuüksi
USAs hinnanguliselt **148-500 mld USD**

EOK – Eesti spordis liigub aastas ca 250-260 mlj EUR

- KOV – 82,2
- Keskvõim – 41,6
- Spordialaliitude liitude laekumised – 21
- Spordiklubid (lapsevanemad, maj. tegevus – 105,8

Maailma Antidopingu Agentuuri juht aastatel 2003-2016 David Howman: „organiseeritud kuritegevus kontrollib nüüd ühel või teisel viisil vähemalt 25 protsenti kogu maailma spordist“

Hoides ausat sporti!

- Interpoli 14.09.2021 politseioperatsioon SOGA (*soccer gambling*) käigus peeti kinni ligemale 1400 kahtlusosalust enam kui 28 riigist.
- Lõviosa neist pärineb Euroopast ja Aasiast.
- Konfiskeeriti kokku ka 7,9 miljonit USA dollarit sularaha ning lademeis arvuteid ja mobiiltelefone, mis on seotud kokku enam kui 465 miljoni dollari (393 miljonit eurot - toim.) illegaalse panustamisrahaga.
- Riigid: Austria, Aserbaidžaan, Bahrein, Belgia, Brunei, Kambodža, Hiina, Horvaatia, Tšehhi, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Ungari, India, Iirimaa, Itaalia, Malaisia, Malediivid, Filipiinid, Poola, Portugal, Rumeenia, Venemaa, Singapur, Ühendkuningriik ja Vietnam.

Hoides ausat sporti!

- Põimunud organiseeritud kuritegevusega
- Illegaalse narkokaubanduse ja rahapesuga
- Spordikihlvedude turul toimub **üle 80% panustamisi illegaalsete operaatorite** kaudu, kelle tegevus on nõrgalt või üldse reguleerimata.
- Uued “trendid” spordimaastikul

Hoides ausat sporti!

Hoides ausat sporti!

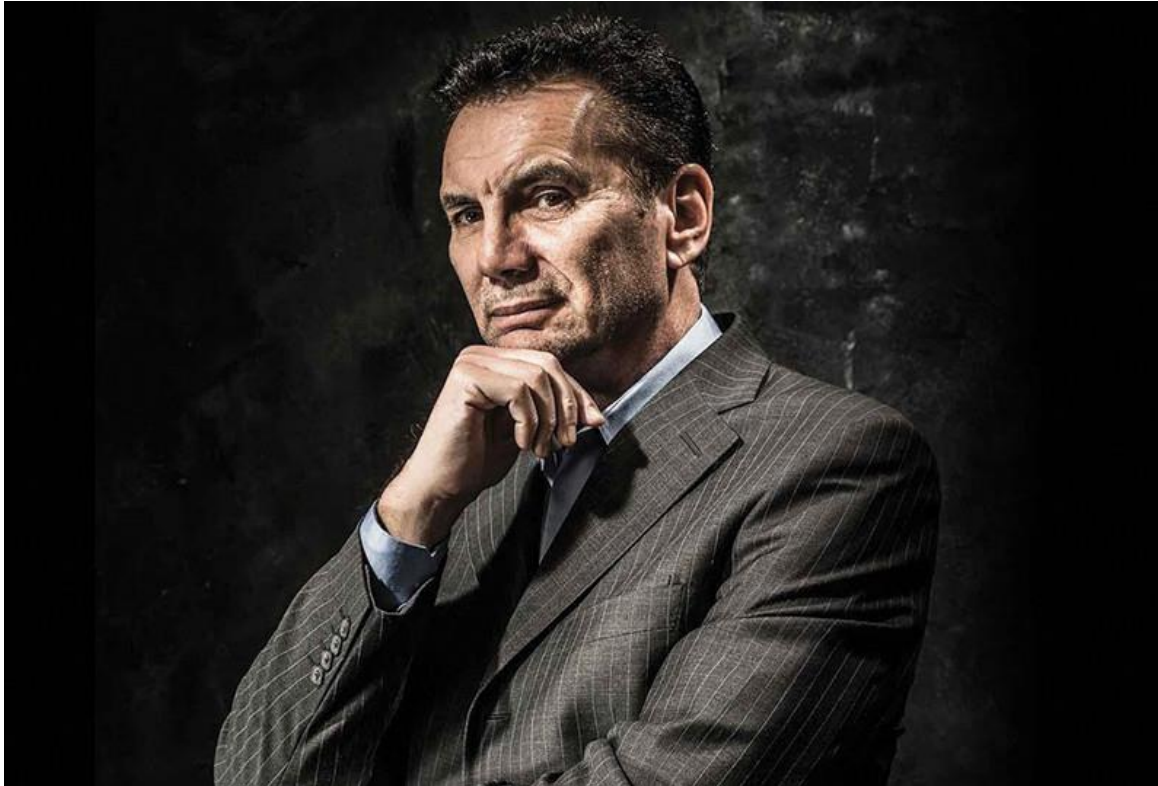
[Väravavaht](#)

[Väravavaht1](#)

[Väravavaht2](#)

Hoides ausat sporti!

Colombo maffia mafiooso Michael Franzese

[Colombo mafia. John Franzese](#)

Hoides ausat sporti!

Täna sai ilmsiks, et möödunud Esiliiga hooaja tšempion Maardu Linnameeskond taandub tippjalgpallist ning jätkatakse noortetööga. Klubi eestvedaja sõnul viis raske otsuseni eelmisel aastal puhkenud skandaal.

President: süüdistus pettuses tähendas, et ükski sponsor ei soovinud meid toetada

"Jalgpalliliit ning meie algatasime mulluse kihlveopettuse suhtes uurimise, kuid ühtegi süüdlast leitud pole. Antud kihlveosüüdistus mõjutas meie klubi täielikult, sest mitte ükski sponsor ei soovinud meid toetada. Nad ütlesid, et kui see asi on lõppenud ning me süüdi pole, siis ollakse nõus aitama," sõnas Maardu president Soccernet.ee-le.

Mis saab klubi mängijatest? "Vanemad pallurid saavad väga hästi aru, et see võib olla nende mängijakarjääri lõpp. Noored vaatavad arvatavasti Tallinna poole, et endale uus klubi leida. Kõik on vabaagendid, kedagi me jõuga kinni ei hoia".

Hoides ausat sporti!

DOPING

Väljakujunenud praktika näitab, et praegune dopinguvastane tegevus tugineb eeldusele, et dopingut tarvitav sportlane avastatakse testimise abil. Üldiselt ei usu enamik sportlasi, et sellel on heidutav mõju. Pigem jäädakse vahele siis, kui sportlased on lohakad või sõna otseses mõttes rumalad. (Moston & Engelberg, 2021, p. 22)

Hoides ausat sporti!

NASHI TASAKAAL

Mittekooperatiivses mängus, kus osaleb vähemalt kaks mängijat ning iga mängija teab teiste mängijate strateegiaid, esineb Nashi tasakaal juhul, kui ükski mängija ei soovi muuta oma strateegiat, arvestades teiste osalejate strateegiavalikuid.

Nashi tasakaal viitab sellele, et, et kõik on praktiliselt sunnitud kasutama. Sest kui sa tead, et teine kasutab, siis täiesti rumal, kui sa ei kasuta, eriti kui sa hindad vahelejäämise tõenäosust madalamaks kui ta on ja kui see vahele pole jäänud, siis ta julgustab seda edasi kasutama.

“Mänguteoreetilist aspekti kinnitab ka Waddington (2016, p. 26). Tema sõnul nähakse dopingut kui mängu, kus sportlased otsustavad keelatud ainete kasutamist (või mittekasutamist) sõltuvalt sellest, mida nende arvates teised sportlased teevad. Otsus dopingu kasutamise kohta võib tunduda seega konkreetse sportlase probleem, kuid seda mõistetakse paremini, kui seda vaadelda tervikuna kui kõigi mängijate probleemi.

Hoides ausat sporti!

DOPING

Tänaste teadmiste ja kogemuste pinnalt ma kindlasti ei otsustaks dopingu kasutamise kasuks. Toona olid aga teised olud. Ma olin pingutanud ja treeninud ja olid ka juba natuke tulemusi, kuid ikka jäi midagi puudu. Ka meedia survestas ja oli oht, et toetused kaovad ära

Treeneriga vesteldes rääkis treener mulle, et selleks, et olla teistega võrdne, tuleb kasutada samu vahendeid. Treener pidas silmas seda, et ka teised suusatajad kasutavad dopingut. Selle ütlemisega treener ei sundinud mind otsustama dopingu kasuks, vaid ütles välja lihtsalt oma seisukoha

Ühel päeval ütles treener mulle, et mina ei ole hetkel teistega võrdsel stardipositsioonil kuigi reeglite kohaselt peaksin olema. Treener pidas silmas, et teised sportlased kasutavad tulemuste saavutamiseks keelatud võtteid – dopingut ning nendega võrdselt võistlemiseks peaksin minagi seda kasutama. Selliseid jutte rääkis treener tema autos koos sõites, tema juures kodus olles ja võistlusreiside ajal.

Hoides ausat sporti!

DOPINGU BUSINESS

Sortiment koosnes mitmetest naiste rinnavähi ravimitest, mis sisaldavad anaboolseid steroide, ning lõpetades aidi, vereloomehäirete, Parkinsoni tõve ja luuhõrenemise vastaste ravimitega.

Kokku oli diileri valduses kokku 4004 ampulli ja 48006 tabletti, mis on dopinguna käsitletavat ained, mille väärtus on vähemalt 152 469,74 eurot. Sealhulgas 136 karpi Somatrop Recombinant Human Growth Hormone (HGH), mida müüs hinnaga 120 eurot (s.o ainuüksi nende müügiga teeninuks ta tulu 16 320 eurot).

Hoides ausat sporti!

DOPINGU BUSINESS

1. Süüdi tunnistada KarS § 195 lg 2 p 4 järgi ja mõista talle karistuseks vangistus 2 aastat 6 kuud.
2. KarS § 68 lg 1 alusel lugeda karistusaja hulka kahtlustatavana kinni peetud 2 päeva (12.- 13.01.2021).
3. KarS § 73 lg-te 1 ja 3 alusel jätta Dmitri Uibale mõistetud vangistus täitmisele pööramata, kui ta ei pane 2 aasta ja 6 kuu pikkuse katseaja jooksul toime uut tahtlikku kuritegu.
4. konfiskeerida arestitud sularaha summas 1190 eurot.
5. KarS § 83 lg 4 ja KrMS § 126 lg 3 p 4 alusel – ravimid ja dopinguna käsitletavad ained ja nende pakendi konfiskeerida ja hävitada pärast kohtuotsuse jõustumist.
6. Mõista välja KrMS § 175, § 179 ja § 180 alusel menetluskulud kogusummas 10 326 eurot, sh: - aine ekspertiisiakti nr 21E-AN0209 teostamise kulu 9450 eurot; - sundraha II astme kuriteo toimepanemise eest 876 eurot.

Hoides ausat sporti!

ROOTSI POLITSEI KOGEMUS

Rootsi politsei sõnul on antidopinguagentuuride töö viimastel aastatel vilja kandnud tippspordis, kuid sarnast tendentsi ei ole näha mujal ühiskonnas. Siin on tegemist laiemaga elanikkonna tervise küsimusega. Näiteks on suurenenud steroidide kasutamine just teismeliste hulgas. Mitmed uuringud on leidnud, et steroide kasutavad enim teismelised ja kuni 35–40-aastased inimesed.

Lisaks ebausaldusväärse kvaliteedi ja meditsiiniliste eesmärkide puudumisega kaasnevatele terviseriskidele võib dopinguainete tarbimine olla ka vägivallakuritegude päästikuks. Rootsi politsei sõnul arvavad paljud, et kasutavad dopingut ainult **oma tarbeks**. Kuid laiemat pilti vaadates toimuvad dopinguga hangeldamise taustal **rasked isikuvastased kuriteod**. Rootsi Rahvatervise Instituudi uuringu (2010, pp. 55–56) andmetel peetakse depressiivseid sümptomeid praegu kõige levinumaks ja tõsisemaks steroidide tarbimise lõpetamise kõrvalnähuks, mis muudab need nii vägivalla kui ka suitsiidsuse riskiteguriks. Lisaks kinnitavad uuringud ca 30 protsendil kasutajatel steroidide sõltuvust. Seega võib korras tervise, hea välise kuvandi ja treenituse poole pürgimine dopinguainete kasutamise tõttu põhjustada kasu asemel kahju.

Hoides ausat sporti!

Dopinguainete turgu on seni käsitletud, vähemalt kriminaalõiguse seisukohast, ainult pooleldi ebaseaduslikuna, sest sõltuvalt kontekstist võib toodete tarnimine ja tarbimine olla legaalne või mitte.

Nii sarnaneb see pigem n-ö kõrvale suunatud farmaatsiatoodete äriga ja vähem traditsiooniliste keelatud ainetega, nagu kokaiin, heroiin ja kanep. Üldjuhul käsitleb ühiskond viimaseid kui olemuslikult ebaseaduslikke. Enamik riike keelab **kokaiini, heroini** ja muude ebaseaduslike narkootikumide salakaubaveo ning omamise, kuna neid on väheste eranditega peetud tervisele ohtlikeks ja neil puudub terapeutilise ravi väärtus.

Samas on aga enamik dopingutooteid **seaduslikud ja väljakujunenud farmaatsiatooted**. Belgia kriminoloogiaprofessori Letizia Paoli sõnul on see peaaegu ebaseaduslik, sest dopinguturg ei saa muutuda täielikult ebaseaduslikuks, kuna see hõlmab ka täiesti seaduslikke tooteid, sealhulgas elupäästvaid ravimeid.

Dopinguainetega tehing võib olla täiesti seaduslik, täielikult ebaseaduslik, osaliselt seaduslik ja ebaseaduslik või vaidlustatav olenevalt kontekstist, sealhulgas sündmuse asukohast või lõppkasutajate omadustest.

Hoides ausat sporti!

Reguleerimatus ja hallis tsoonis tegutsemine soodustab illegaalsete ravimite piiriülest kaubandust ja aitab kaasa dopinguna käsitletavate ainete (üldjuhul meditsiinis kasutusel olevad ravimid) riikide ülesele levikule, põhjustades sellega harrastussportlaste järjest suuremaid terviseriske.

Hollandis tehtud uuring näitab, et vähemalt 50–60% ebaseaduslikult hangitud toodetest ei sisalda etiketil märgitud. Nendes sisalduvate toimeainete koostis on teadmata ja seega on ka kõrvaltoimed ettearvamatud.

Väidetavalt võivad kasutatavad kogused ületada rohkem kui 40 korda meditsiiniliselt ettenähtud annuseid.

Lisariski võib põhjustada toodete töötlemiskohtade (või pakendamiskohtade) halb hügieen.

Hoides ausat sporti!

Seega on oluline pöörata rohkem tähelepanu harrastusspordis toimuvale. Kui tippspordis kasutatav doping on siiski mingil moel kontrollitav – kogused ei saa suured olla, ainete manustamisel järgitakse treeneri või arsti nõuandeid ja kõrvalmõjudele reageeritakse kiiresti, siis harrastusspordis puudub igasugune kontroll tarbitavate ainete päritolu ja annuste suuruse kohta

Hoides ausat sporti!

Tabel 1. Dopingu kasutamise kriminaliseerimine Austrias (Criminal Code of the Republic of Austria, 2019)

Riik/õigusakt	Dispositsioon	Sanktsioon
Austria kriminaalkodeks § 147 (1a) Kelmus	Isikut, kes paneb toime kelmuse, kasutades selleks keelatud aineid või meetodeid eesmärgiga kasutada dopingut spordis.	Vabadusekaotus kuni kolm aastat.
Austria kriminaalkodeks § 147 (3) Kelmus	Isikut, kes põhjustab kuriteo kaudu kahju, mis ületab 300 000 eurot	Vabadusekaotus kuni kümme aastat.

Hoides ausat sporti!

Tabel 2. Dopingu kriminaliseerimine Saksamaal (Act against doping in sport, Germany, 2015)

Riik/õigusakt	Dispositsioon	Sanktsioon
Saksamaa Dopingu vastane seadus § 3 (1) 1.	Keelatud on manustada või lasta endale manustada dopinguainet, mis on või sisaldab rahvusvahelise dopinguvastase konventsiooni I lisas loetletud ainet	Vabadusekaotus kuni kolm aastat.
Saksamaa Dopingu vastane seadus § 3 (1) 2.	Keelatud on kohaldada või rakendada enda jaoks dopinguvastast meetodit, mis on loetletud rahvusvahelise dopinguvastase konventsiooni I lisas, ilma meditsiinilise põhjenduse ja eesmärgiga saada eelis organiseeritud spordivõistlustel	Vabaduse kaotus kuni kolm aastat või rahatrahv
Saksamaa Dopingu vastane seadus § 3 (2)	Keelatud on osaleda ka organiseeritud spordivõistlustel, kasutades dopinguainet vastavalt lõike 1 esimesele lausele nr 1 või dopingumeetodile vastavalt § 1 esimese lause punktile 2, kui selline kasutamine toimub ilma meditsiinilise põhjenduse ja eesmärgiga saada võistlusel eelis.	Vabaduse kaotus kuni kolm aastat või rahatrahv
Saksamaa Dopingu vastane seadus § 3 (4)	Keelatud on dopinguaine ostmine või omamine vastavalt lõike 1 esimese lause punktile 1 eesmärgiga seda meditsiiniliselt õigustamata manustada või endale ise manustada konkurentsi eelise saamiseks organiseeritud spordivõistlusel.	Vabaduse kaotus kuni kaks aastat või rahatrahv

Hoides ausat sporti!

Intsident trennis - ca 13 aastane 9 aastane pandi treeninguid tegema koos

13 aastane (8 aastase kogemusega) harjutas 9 aastase peal jalalööke selga.

Poiss koju jõudes kurdab, et selg lülide vahelt valutab ja selg sinine.

Treenerile helistades vastus - tema ei tea midagi ja pole kuulnudki.

Küsites treenerilt, et miks ta sellises vanusevahega lapsed kokku paneb ja kaitsevahendeid ei kasuta, siis treener vastas, et mida mina ka tean spordist.

Võimalikud riived.

Spordiseadus § 6. lg 1 p 2. Treenerile esitatavad nõuded

(1) Treener on kohustatud:

2) jälgima treeningukoormuse vastavust juhendatavate tervislikule seisundile

Treenerite eetikakoodeks ptk III lg 3. Treenerite käitumise üldreeglid.

Treener peab käituma korrektselt ning olema kõigile eeskujuks.

*Treenerite eetikakoodeks ptk V lg 2. Treenitavate heaolu tagamine.
Treener peab tagama sportimistingimuste sobivuse ja ohutuse ning arvestama treenitavate ea, võimete ja oskustega. Eriti tähelepanelikut peab treener seda jälgima noorte ja algajate puhul*

Hoides ausat sporti!

Laagris kutsus 16 aastane laagripoiss 9 aastase suurte poiste magamistuppa ja kui 9 aastase 11 aastane vend kes kuulis kisa ning soovis appi minna, siis hoiti teda õues kinni. Samal ajal 5 laagri poissi hoidsid 9aastast magamistoas põrandal kinni ja 13 aastane trennikaaslane samal ajal teda kaenla alt kõdistas. Kõdistamise kestvust ei oska laps kirjeldada, kuna ta ütles, et ajataju hetkeks kadus. Kui lõpuks treener kohale jõudis nägi ta et poiss tuli suurte poiste toast ning määras poisile karistuse.

Võimalikud riived:

Spordiseadus § 6. lg 1 p 1. Treenerile esitatavad nõuded.

(1) Treener on kohustatud:

1) tagama sportliku treeningu aluspõhimõtete järgimise ja ohutuse

Treenerite eetikakoodeks ptk V lg 2. Treenitavate heaolu tagamine.

Treener peab tagama sportimistingimuste sobivuse ja ohutuse ning arvestama treenitavate ea, võimete ja oskustega. Eriti tähelepanelikult peab treener seda jälgima noorte ja algajate puhul

Hoides ausat sporti!

TEADE Spordiklubi juhatuse käskkirjaga on seisuga 17.02.2021 on poised spordiklubist **välja visatud**.

Võimalikud riived:

Treeneri eetikakoodeks ptk V lg 5. Treenitavate heaolu tagamine

Treener peab tunnustama kõigi treenitavate õigust püüelda oma võimete realiseerimise poole, seda ka juhul, kui see tooks kaasa muutused koostöösse senise treeneriga.

Sellistel juhtudel peab treener tagama, et teise treeneri kaasamine või treenitava üleminek teise treeneri juurde arutatakse treenitavaga põhjalikult läbi ja muutus on treenitava huvides.

Treeneri eetikakoodeks ptk VII, lg 1. Suhtlemine.

Treener peab looma hea koostöö kõigi isikute ja institutsioonidega, kellest võib sõltuda tema treenitavate areng, sealhulgas teiste treenerite, sporditeadlaste, arstide, oma spordialaliidu ja teiste spordiorganisatsioonidega

Hoides ausat sporti!

AJAVÕTU HANGE

Võitjaks osutus ettevõtte, mida polnud veel olemas.

Ettevõtte asutati 2 nädalat hiljem

Asutaja juhatuse liikme tütar (mitte küll samal ajal)

Selgitus: “Eestis on väga vähe inimesi, kes selle teemaga üldse tegelevad ja suudavad kevadest sügiseni igal nädalavahetusel (vahest isegi mõlemal päeval Eesti eri paigus) varahommikust hilisõhtuni seda rasket tööd teha.”

Aastaruanne: palgakulu puudub

Hoides ausat sporti!

Hoides ausat sporti!

TÄNUD KUULAMAST!

Valvan ausat
sporti!

Hoides ausat sporti!